

ГЕОЛОГІЧНА СКЛАДОВА ПРОГРАМИ ПІДГОТОВКИ**ФАХІВЦІВ-ЕКОЛОГІВ**

¹*Т.А. Сафранов, д.г.-м.н., проф.,* ²*О.В. Чепіжко, д.геол.н., проф.,*
³*В.І. Мохонько, к.геол.н.*

¹*Одеський державний екологічний університет*

¹*Одеський національний університет ім. П. Мечникова*

³*Технологічний інститут Східноукраїнського національного
університету ім. В. Даля, м. Северодонецьк*

Загальна і все більш зростаюча увага в усьому світі приділяється екологічним проблемам. При цьому найгостріші екологічні проблеми зазвичай зводяться до питань забруднення і зміни атмосферного повітря, поверхневих водних об'єктів, ґрунтово-рослинного покриву, збереження біологічного різноманіття і т. ін. Всі природні компоненти тісно пов'язані з літосферою, яка є матеріальною основою біосфери. Гірські породи є мінеральним субстратом, на якому формуються родючі ґрунти і біогенні ландшафти. Літосферні процеси та явища прямо або опосередковано впливають не тільки на геобіоти (живі організми, що існують в геологічному середовищі), а також на організми, які розвиваються в інших природних середовищах. Геологічне середовище - унікальне природне утворення - верхня частина літосфери (земної кори), що залучена до технічного перетворення, є середовищем життєдіяльності людини, головним постачальником мінеральних ресурсів, простором для будівництва інженерних споруд і комунікацій. Геологічне середовище разом з техногенними і природними об'єктами впливають один на одного і в кінцевому рахунку функціонують як єдина система («техногенно-геологічна система»). У зв'язку з цим дисципліна «Геологія з основами геоморфології» є дуже важливою складовою підготовки фахівців з сучасної екології, охорони довкілля та оптимізації природокористування.

Геологія - це комплекс наук про Землю; у більш вузькому розумінні - наука про склад, будову, динаміку та історію розвитку літосфери і розміщення в ній корисних копалин. Геологія тісно пов'язана з геоморфологією - наукою про рельєф Землі, його морфологію, походження і перетворення, рельєфоутворюючі фактори, до яких належать процеси, що відбуваються як у земній корі і у підкорових сферах, так і у географічній оболонці (навіть підосова земної кори несе як би дзеркальне відображення поверхні Землі). У зв'язку з цим, для майбутніх екологів ці науки зручніше розглядати разом, тому що серед природних процесів і явищ, що так чи інакше впливають на екологічний стан території, приймаючи безпосередньо чи опосередковано участь у його формуванні,

чільне місце належить і геологічній будові, і особливостям рельєфу земної поверхні.

Дисципліна «Геологія з основами геоморфології» належить до циклу математичної та науково-природничої підготовки бакалаврів-екологів. Програма цієї нормативної навчальної дисципліни складена відповідно до ОПП підготовки фахівців освітньо-кваліфікаційного рівня «бакалавр» напряму 6.040106 «Екологія, охорона навколишнього середовища та збалансоване природокористування».

Предметом вивчення дисципліни є хімічний та речовинний склад, внутрішня будова, тектонічна структура та рельєф Землі, просторово- часові геологічні процеси та закономірності формування літосфери. Метою вивчення дисципліни є: отримання теоретичних знань про стан і розвиток літосфери, процеси, що в ній відбуваються, еколого-геологічні умови життєдіяльності для рішення питань охорони надр та раціонального використання мінеральних ресурсів, розвинення самостійного мислення у відповідних питаннях, здібностей реалізувати здобуті знання на практиці, поступове формування суспільно-корисного світогляду у цій галузі. В процесі вивчення дисципліни «Геологія з основами геоморфології» у студента повинно сформуватися цілісне уявлення про геологію як одну з головних природничих наук про Землю, про її тісний зв'язок із рубіжними та іншими науками, про ті процеси та явища природного характеру, вплив яких на довкілля спричиняє зміну (в той чи інший бік) екологічної ситуації.

Програма навчальної дисципліни складається з таких змістових модулів: 1) загальні відомості про Землю та ендегенні процеси внутрішньої геодинаміки; 2) екзогенні процеси - процеси зовнішньої геодинаміки та їх роль у рельєфоутворенні; 3) геологічна історія розвитку земної кори; тектонічні гіпотези формування земної кори та рельєфу Землі.

При вивченні дисципліни особливу увагу необхідно приділяти екологічним аспектам ресурсної, геодинамічної, геохімічної та геофізичної функцій геологічного середовища; впливу на еколого-геологічні умови природних та техногенних геодинамічних процесів; утворенню антропогенних ландшафтів; впливу антропогенної (техногенної) діяльності на природні екологічні функції геологічного середовища; впливу геологічного середовища на біоту та здоров'я населення; розробці методології забезпечення раціонального і екологічно безпечного освоєння ресурсів геологічного середовища та створення комплексних схем сталого розвитку окремих регіонів та території України в цілому. Рішення цих завдань в умовах все більш зростаючого техногенезу потребує більш поглибленого засвоєння фундаментальних положень геології, що може бути реалізовано при введенні в план підготовки фахівців-екологів таких дисциплін, як «Екологічна геологія», «Оцінка техногенного впливу на геологічне середовище» тощо.